

ČAJ

Pro chvíle pohody

ČERVEN 2019

Časopis Autorů Jičínska

Pro tebe

Jsi moje slunce v deštivém dni.

Jsi moje štěstí v neštěstí.

Jsi moje láska v nenávisti.

Jsi můj klid ve strachu.

Jsi moje zdraví v nemoci.

Jsi můj anděl v nebezpečí.

Jsi můj déšť když nezaprší.

Jsi moje krása v ošklivosti.

Jsi můj král v mém království.

Jsi to co jsem vždycky chtěla

Jen aby nám láska neuletěla.

Alena NEDOMOVÁ

153

Vážení čtenáři,

v červnovém čísle se jako host představuje
Alena Nedomová z Vidonic u Pecky.
O jejím tvůrčím zápalu se můžete dozvědět více
z jejich kratších próz a ukázek poezie.

Rozhovor poskytla **Svatava Mášová** z Kroměříže.
Bavili jsme se nejen o její tvorbě, ale i o **Kroměřížském sněmu**,
jehož 170.výročí rozeznání jsme si letos v březnu připomínali.

Paní Mášová, nedávno oceněná autorka z Řechečské slepice,
se vyznala k lásce k městu, které se nazývá „Hanácké Athény.“

Jak už název rozhovoru napovídá:

**„Bez literatury a Kroměříže bych si život vůbec nedovedla
představit!“** Svataava Mášová přidala i báseň „Athény naší Hané.“

Tvorbu jičínských autorů připomene moje krátké povídání
o dovolené v kraji Svatavy Mášové **„Hanácké Athény inspirující“**
a krátké prózy **Zlaty Zákoutské**
„Strach má velké oči“ a **„Boj s hadem.“**

Když už tady byla řeč o Athénách,
tak v červencovém čísle se do Řecka opravdu s ČAJem vypravíme.

Zvu Vás na procházku po současné řecké literatuře
a zajímavý rozhovor s archeoložkou žijící přechodně na Krétě.

Takže prázdniny a dovolené pozdravíme oním řeckým:

„Kalimera!“

Václav

HOST ČAJe:

Alena NEDOMOVÁ

Ahoj čtenáři, jmenuji se Alena Nedomová jsem z Vidonic u Pecky. Literární svět mi učaroval od první chvíle co jsem se naučila číst.

Chodila jsem na kurz tvůrčího psaní pod vedením lektora Pavla Jonáka. Poté jsem začala pravidelně psát na literární server Písmák. Posílám povídky do soutěží. Moje tři literární příspěvky jsou zařazeny do almanachu Od kamene ke zlatu od divadla ke státu, vydáno k výročí Národního divadla. Vyhrála jsem první místo za povídku na téma: „Bylo nebylo sto let tomu...“ pořádané městskou knihovnou Jablonec nad Nisou. Působím v redakci Listy Peckovska.

Navštěvuji divadla, hudební a filmové festivaly. Zpívám v pěveckém sboru Pecka.

Miluji hory, lyžování, cyklistiku a šperky.

Nejvíce mě potěší když si můžu vychutnat lahodnou kávu. Udělat dobrý skutek a to, že se v dnešní uspěchané době najde čtenář který se u mých povídek pobaví.

Můj princ záchranář

Sobotní noc jsem trávila v Praze na taneční lodi Visla. Když jsme připlouvali k Rašínovu nábřeží, přiřítíl se k lodi můj tajný miláček Vojta na motorovém člunu. Pracuje jako vodní záchranář.

„Hele záchranář, řekni mu ať tě svezí,“ smál se lodník Arnošt.

„Sakra, kterej machýrek tady projel. Udělal mi vlny a teď se mi bude špatně přistávat k můstku,“ zlobil se kapitán.

„To rozvířil tvůj budoucí zeťák, přijel ti unést dceru,“ volal Arnošt.

„Tak to jo, jen ať si jí odveze,“ řekl můj táta kapitán.

„Slyšel si, rozkaz kapitána. Ten se musí poslouchat,“ řekl škádlivě Arnošt.

Já všechno s pobavením sledovala. Má tajná láska asi není vůbec tajná.

Vojta se projevil jako princ. Galantně mi pomohl do člunu.

„Kam to bude krásná slečno?“

„K Národnímu divadlu. Vždycky mě hrozně fascinovalo,“ řekla jsem zasněně.

„Pořádne se drž, bude to divoká jízda!“

Dokonalé doučování

„Odpoledne přijede Jana z Jaroměře. Doufám, že se těšíš,“ volá na mě mamka z chodby.

„Určitě? Co by tu dělala.“ Neměl jsem vůbec náladu setkat se svojí přechytralou tetou. Jsem alergický na její utažený culík. Připomíná mi tím koně. Kdyby nosila rozpuštěné vlasy, vypadala by snesitelněji.

„Bude tě doučovat. Nemysli si, že nic nevím. Jak si to představuješ. Budeš mít čtyřku z češtiny. Takhle se na gymnázium nedostaneš.“

Zamlčel jsem jí třídní schůzky. Jak je možné, že všechno ví?

„No nekoukej jak puk. Potkala jsem vaši třídní v obchodě. Dost se divila, že nakupuji. Prý si tvrdil, že mám angínu a velké horečky. Až dorazí večer táta trest tě nemine. Takhle hloupě lhát, že se ani trochu nestydíš.“

Můj trest bude doučování. Nic horšího mě už potkat nemůže. Zaplul jsem do svého pokoje. Měl jsem jít s klukama na brusle. Pěkně pokažený den.

„Nikde se nezavírej. Za půl hodiny je tady. Vyzvedneš jí na nádraží,“ rázně mi poručila. Ještě štěstí, že po mě nehodila ten hnusnej hadr, kterým stírala chodbu. Narazil jsem si nejšpinavější kšiltovku a vztekle zabouchl domovní dveře. Doufám, že mě nepotkají kámoši. Smáli by se mi, co si to vedu za větev.

Na nástupišti jsem jí nemohl najít. Super, to bych mohl stihnout brusle.

„Ahoj Marku, prý plaveš v češtině? Co na mě tak civíš, jsem Petra tvoje sestřenka. Moje máma nemohla dorazit, tak mě poprosila, abych ti pomohla já.“

Tohle krásný stvoření je moje příbuzná? Hlavně nesmím začít koktat.

„Aa, aha, ty máš jiný vlasy, vůbec jsem tě nepoznal.“

„Jo, jsem na blond,“ zářivě se na mě usmála. Dodal jsem si odvahy a podíval se jí do blankytně modrých očí.

„Nešla bys do cukrárny? Zvu tě.“

„Pokud se tam budeme učit český jazyk. Mám zajímavě učebnice, neboj bude to zábava.“

Nevím co je horší. Otravná teta, nebo kouzelná sestřenice. Copak se v její přítomnosti můžu soustředit na učení. Proč si musela obléct tak krátkou sukni. Když jsem se jí zadíval na opálené dlouhé nohy, byl jsem červený až za ušima. Můj obdiv si přímo užívala.

„Tak co bude s tím doučováním,“ vážně se na mě podívala.

Ona si nedá pokoj. „Fajn, jdeme domů.“

Blížili jsme se k náměstí.

„Nedáme si přeci jen zmrzlinu,“ žadonil jsem.

„Dobrá, jednu malou.“

„Sedni si na lavičku, hned jí donesu. Chceš vanilku nebo borůvku?“

„Vanilku prosím, nerada bych měla modrou pusy.“

Támhle jdou kluci, to se mi náramně hodí.

„Nazdar, kde se flákáš a kde máš brusle?“ povídá můj nejlepší kámoš Robert.

„Mám rande. Koukej, je na lavičce. Jdu jí koupit zmrzku.“

„Kecáš a jak dlouho s ní chodíš?“ zajímal se dlouhán Patrik.

„Asi čtrnáct dní. Je z Jaroměře.“

„Tak nás seznam.“ dorážel Robert.

„Jasně,“ přidali se ostatní.

„Jindy hoši,“ kvapně jsem se rozloučil. Poručil jsem si dvě velký vanilkový zmrzliny. Chtěla sice malou, ale musím machrovat před klukama. Jak je znám, určitě budou šmírovat za rohem ulice.

„Tady máš, krásná vílo,“ podával jsem jí kornoutek a přitom jí lehce políbil za ucho. Překvapivě mi nedala facku a má zmrzlina neskončila na nových kalhotách. Sedl jsem si těsně vedle ní. U kamarádů mám vyhráno. Ale co dál? Zkoumavě se na mě podívala a stiskla mi stehno.

„Mohl si sis dovolit víc. Vím, že si se předváděl před těma hochama.“

„Promiň, já nechtěl.“

„Nic se neděje, zítra ve škole budeš král a to za to stojí.“

„Jasná věc. Díky.“

„Máš na to, najít si skutečnou holku.“

„Nevím, jsem nemehlo,“ pokrčil jsem rameny a díval se do země.

Na náměstí jsme si povídali až do večera. K doučování jsme se nedostali. Sestřenka mi dávala rady jak zaujmout opačné pohlaví. To je přeci taky důležité vědět. Ušetří mi to spousta trapností. Mohl jsem na ní oči nechat. Je chytrá a zábavná. Pasoval jsem jí na nejlepší kamarádku a doufám, že nám to vydrží dlouhá léta. Půjčila mi svoje staré učebnice češtiny. Slíbil jsem jí, že si vyplním pár pravopisných cvičení. Příští středu mi je přijede zkontrolovat a vrhneme se do intenzivního učení. Už se začínám i těšit. Kdybych dokonce školního roku vytáhnul známku z trojky na jedničku, učitelku Vomáčkovou by asi kleplo. No, možná trochu přeháním, ale zázraky se přeci dějí. Chci být jedničkář a chodit s nejhezčí holkou na škole. A mámě slibuji, že tu milovanou špinavou rozdrbanou kšiltovku už nadobro vyhodím do popelnice.

Potápěč v metru

Doháním metro v poslední vteřině. Akorát se za mnou zavřely dveře vagónu. Těžce jsem dosedl na sedačku a otřel si pot z čela. Mám málo času. Musím stihnout letadlo. Letím s týmem do Indonésie zkoumat perlorodky. Tahle šance je jednou za život. Hrozně jsem celý rok dřel, aby mě tam šéf vyslal. Jsem z toho dost nervní. Raději jsem si vytáhl s příruční tašky noviny a začal jsem si číst. Na stanici Muzeum nastoupilo nejvíc lidí. Vstal jsem a pustil sednout staršího pána. Chudák málem se přerazil o mou potápěčskou výbavu. Když jsme se rozjížděli, ozvala se strašlivá rána. Metro cuklo a zůstalo stát. Slyšel jsem padající střepy, zděšené výkřiky cestujících a viděl jsem valící se štiplavý šedivý kouř. Ono snad hoří? Přes dav lidí nebylo poznat co se stalo.

„Bomba, byla ve vedlejším vagónu a roztříštila boční sklo do našeho.“ Vykřikoval zděšeně černovlasý chlápek v obleku. Začala houkat siréna. Lidé šileli, ženy začaly ječet. Promlouvat k nim, aby zachovali všichni klid bylo zbytečné. Dveře metra nešly otevřít. Chlapi se snažili rozbíjet dveře všem možným co bylo po ruce. Nebylo to vůbec jednoduché. Konečně se to podařilo a lidi v zoufalé tlačenci se snažili dostat ven, nadávali, brečeli, strkali se a hlavně nemohli skoro dýchat. Šťěstí, že stojíme ve stanici. V rychlosti jsem namontoval potápěčskou výbroj. Vzal jsem si dýchací masku a hledal zraněné. Snažil jsem se dostat do vedlejšího vagónu, tedy to co z něj zbylo. Přes smog nebylo nic vidět. Když jsem se rozkoukal ležela tu mrtvá rozmašírovaná těla. Chtělo se mi zvracet. Paniku kolem mě jsem vůbec nevnímal. Snažil jsem se soustředit. Prohmatával jsem cestující, zkoušel jsem jestli cítím jejich puls. Někdo byl jen omráčený, nebo těžce zraněný. Dával jsem jim dýchat z kyslíkové bomby. Pomáhal jsem je vyvést na perón, dokud nepřijela záchranka a hasiči. Záchranářů bylo příliš málo.

„Sakra, to jste jediná rychlá v Praze, tady umírají každou vteřinu lidi! Za chvíli se tu všichni udusí. Moje bomba na všechny nestačí!“ Nadával jsem lékařům.

Zakopl jsem o těžký svazek klíčů připevněné na velké červené stuze. Málem jsem s tou bombou na zádech přepadl. I přes mlhu jsem si všiml plastového přívěšku upevněného na klíčích. Byla to průsvitná destička ve které byla zasazená fotka. Polil mě studený pot. Na obrázku jsem byl já s mým nejlepším kámošem. Známe se od základky, je jako můj brácha. Fotka je pořízená z diskotéky, kterou jsme navštívili minulou sobotu. Kamarád Michal si ještě dělal srandu: „Naše poslední fotka. Dám si tě na klíče, kdyby ses náhodou nevrátil. Víš jak dopadl loni tvůj kolega.“

Přehrával jsem si ty slova pořád dokola. Byl tu? Volal jsem jeho jméno. Nikdo nereagoval. Nevěděl jsem co mám dělat. Pomáhat záchrance, nebo hledat Michala? Utěšoval jsem se, že určitě vyběhl z metra.

„Pane, jděte do bezpečí už to zvládneme přijeli další záchranáři. Uvolněte cestu.“ Povídá vlídně lékař. Mlčky jsem přikývl a měl slzy na krajíčku. Nemohl jsem se dívat na tu šílenou pohromu. Když jsem se dostal na vzduch sejmul jsem potápěčskou masku. Zavřel jsem oči a zhluboka dýchal. Když jsem se uklidnil, vytáhl jsem z kapsy mobil a vytáčet číslo Michala. Byl momentálně nedostupný.

Záhadné dopisy

„Dnes není hezké ráno. Podívej se na ty šedivé mraky,“ říká bratranec Olda.

„Hm, brouknu rozespale a jdu se podívat z okna.

„Ty...ty...no...co...co to?“ ukazují nevěřičně ven.

„Safra, to je jako zemětřesení,“ děsí se Olda.

Rychle jsme přistoupili co nejbližší k oknu. Výhled je zdrcující. Zničeho nic se začala hroutit přední střecha staré dřevěné stodoly. Strouchnivělá prkna srazila k zemi. Rána jak z děla. Ve vzduchu zůstal oblak prachu.

„Co to bylo za rámus?“ vběhl do dveří děda.

„No, podívej se sám,“ říkám.

„O, to ně. Spadla nám stodola. Já vám pořád říkal, zavírejte ty dveře na petlici! Vnikl do ní vítr a takhle to dopadlo. Štěstí, že to nikoho nezabilo,“ lamentuje děda.

„Spadla jen polovina, to se opraví,“ říká Olda.

„Dědo, můžeme se tam jít podívat?“ prosím.

„Dobře, ale opatrně.“

„Vezmeme si cyklistický helmy na ochranu. Jiný nemáme,“ povídá Olda.

„A pořádný boty, můžou tam být ostrý hřebíky,“ radí děda.

Vzrušeně jsme našlapovali po sutinách stodoly.

„Hele, lidi si budou myslet, že hledáme svá kola,“ vtipkuje Olda.

„Já hledám poklad!“

„Tady? To těžko,“ odrazuje mě Olda.

Celý den jsme odstraňovali prkna a polámané tašky. Našli jsme staré noviny prožrané od myši a páchnoucí hadry od nafty.

„Jdu domů, jsem utahaný. Žádná truhlice zlata tu není,“ říká otráveně Olda.

„Počkej ještě chvíli. Koukej, z toho rozbitého prkna něco čouhá.“
„Fuj, stará plechovka. Neotvírej to, co když tam bude nějaká pachnoucí hnus.“

„Nejde otevřít, dojdi mi pro kleště, to víčko by se dalo vypáčit.“
„Jak chceš, ale pak se jdu domů najíst.“

Olda nese kleště a zvědavě mě pozoruje. Po krátkém zápolení plechovku otevře.

„Dopisy? Ukaž,“ vrhne se na ně Olda.

„Já je našel. Nedám ti je. Přitiskl jsem si je k tělu.“

„Tak je přečti.“

„Pomalů.“ Opatrně беру obálku do rukou. Razítko je rozmazané. Prohlížím si ho zblízka.

„28.10.1918 Praha. Adresa: Pan Karel Prokop Rejdice“ čtu nahlas.

„Kdo to je? Žádného Karel neznám. Sakra, tak už ten dopis otevři, to budou nějaký tajný šifry z války.“

„Asi to bude můj prapraděda. Vzpomínám si jak můj děda vyprávěl o Karlovi a Marii. Ten Karel náš dům postavil takže i tu stodolu, ale proč si sem schovával dopisy?“

„Přečti je a zjistíme to.“

„Je to lezení do soukromí.“

„Lukáši, myslím, že tvému dávnému předkovi to vadit nebude.“

Otevře list. Očima přelétnu úhledné písmo.

„Nejdražší Karle, možná je nebezpečné ti psát přímo domů, ale píši ti srdcem, né rozumem...“ čtu polohlasně.

„Začíná to být zajímavé,“ kření se Olda.

Rychle otáčím list a pátrám po podpisu.

„Božena? Jeho žena se jmenovala Marie. V roce 1918 se jim narodil syn, jelikož ten datum je vyrytý do té dřevěné kolíbký, co máme na půdě,“ říkám rozčileně.

„Nezdržuj a dočteme to.“

„Ani náhodou.“

Vkládám dopisy zpátky do plechovky a strkám ji pod bundu.

„Co šílíš?“

„Nebudu to číst. Je to příliš důvěrné.“

„S tebou fakt není žádná zábava.“

„Běda, jestli o té plechovce něco řekneš,“ varuji ho.

„No dobrá, přísahám,“ říká Olda neochotně.

Doma se nenápadně vyptávám na Karla a Marii. Děda věděl jen to, že bojoval jako mladík v první světové válce a Marie na něj oddaně čekala. Byl hrdina a čestný muž. Nasazoval několikrát svůj život, aby mohl zachránit před smrtí své kamarády.

Proč by si dopisoval s jinou ženou? Vůbec mi to na něj nepasuje. Bojím se odkrýt pravdu. Nechci si zkazit dojem. Vydávám dopisy a pohrávám si s nimi. Bylo jich dvanáct. Na všech je stejná adresa napsaná totožným rukopisem. V hlavě mám jak v úle. Prudce vstanu a všechny listy hážu do plápolajícího ohně v krbu.

Někdy je lepší pravdu nevědět, i když je stará sto let...

Pro tebe

Jsi moje slunce v deštivém dni.
Jsi moje štěstí v neštěstí.
Jsi moje láska v nenávisti.
Jsi můj klid ve strachu.
Jsi moje zdraví v nemoci.
Jsi můj anděl v nebezpečí.
Jsi můj déšť když nezaprší.
Jsi moje krása v ošklivosti.
Jsi můj král v mém království.
Jsi to co jsem vždycky chtěla
Jen aby nám láska neuletěla.

Miluji

Miluji tvoji duši,
která o mě všechno tuší.
Miluji tvoji povahu,
která neztrácí rozvahu.
Miluji tvoji trpělivost,
kterou máš v srdci dost.
Miluji tvoje tělo,
které by mě tolik chtělo.
Miluji tvoje oči,
které se na mě vždy těší.
Miluji tě za to,
že můžu být tvoje zlato.

„Bez literatury a Kroměříže bych si život vůbec nedovedla představit!“

ROZHOVOR – SVATAVA MÁŠOVÁ

„Hanácké Athény“ – Kroměříž. V těch pravých Athénách jsem sice nebyl, ale musím napsat, že Kroměříž je opravdu majestátní nejen svým zámekem, Květnou či Podzámeckou zahradou, ale i náměstím a celou řadou významných chrámů, kostelů a staveb nerozlučně spjatých s minulostí Moravy. A historie je zde cítit na každém kroku, narodil se tady malíř Max Švabinský, o mnoho let později Karel Kryl, ale především asi většině z nás vytane na mysl slavný Kroměřížský říšský sněm na sklonku revolučního roku 1848, i když byl neslavně rozeznán v březnu 1849, zapsal se významně do historie habsburské monarchie a svým průkopnickým dílem přispěl přece jenom ke zlepšení poměrů.

Tak trochu závidím básnířce Svatavě Mášové, že zde již více než půl století žije.

- Paní Svatavo, vy jste se ale, jestli si dobře pamatuji, v Kroměříži nenarodila? Kde máte své kořeny a co vás do Kroměříže přitáhlo, že jste zde zůstala?

Máte pravdu. Nejsem kroměřížská rodačka. Pocházím z nedalekých Ivanovic na Hané. Vystudovala jsem gymnázium ve Vyškově a nástavbu Osvětové a knihovnické školy v Brně. V Kroměříži jsem byla v době studií několikrát na praxi. Město na mne zapůsobilo svým osobitým kouzlem, cítila jsem se tu dobře, a tak jsem po maturitě bez váhání přijala umístěnku do zaměstnání na zdejší Okresní dům osvěty. Psal se rok 1961.

- Mě Kroměříž také oslovila v době našeho pobytu o dovolené. Na každém kroku je cítit historie. Na domech najdeme nápisy, kdo v době

Kroměřížského sněmu zde žil. České země zde zastupoval například František Palacký, Josef Kajetán Tyl, Václav Bolemír Nebeský nebo František Ladislav Rieger. Sněmu se jako redaktor účastnil Karel Havlíček Borovský. Je ve zdech města stále cítit onen „genius loci“ koncentrace těchto osobností?

To záleží na vnímavosti člověka. Mne také hned po příchodu do města upoutaly četné pamětní desky. O jejich umístění na městských domech se zasloužil spisovatel a pedagog Jindřich Spáčil. Přispěl také ke zřízení městského muzea, zabýval se historií města a na téma sněmu napsal několik knih. Pro mne to byl vzor vlastivědného a osvětového pracovníka, opravdové místní kulturní osobnosti. Žil v Kroměříži až do své smrti v roce 1978. Také jeho zásluhou „genius loci“ z města zcela nevymizel.

- Věhlas městu přinesly unikátní památky, zejména Arcibiskupský zámek, Květná a Podzámecká zahrada, zapsané od roku 1998 na prestižním seznamu UNESCO a patřící k nejnavštěvovanějším památkám v České republice. Jak moc město oživilo po zápisu památek do seznamu UNESCO?

Samořejmě, že zápis památek na seznam UNESCO městu velmi pomohl. V dalších letech také projekt obnovy Květné zahrady, který si vyžádal investice kolem 300 milionů. Květná zahrada je jednou z mála evropských zahrad, které si udržely historickou podobu. Podzámecká zahrada je ve volnějším anglickém stylu, ale Květná připomíná francouzským stylem zahradu ve Versailles. Za posledních 30 let se velmi dbá na údržbu těchto památek. Také budovy ve městě dostaly nové barevné kabáty a vše se rozsvítilo na rozdíl od šedi, která nás obklopovala dříve.

- Jak vlastně vzniklo ono pojmenování města „Hanácké Atény?“ Od které doby?

Kdy vzniklo toto pojmenování, to přesně nevím, ale našla jsem údaj v bibliografii Spáčilových děl na konci románu „Ať žije sněm.“ V oddíle D, Práce odborné a popularizační je uvedeno: Kroměříž, hanácké Athény, průvodce (1937). Jak je vidět, tato propagační formulka se ujala a má něco do sebe. V málokterém středně velkém městě je tolik kulturních památek a škol.

- Nemrzí vás trochu, že Kroměříž nemá to významné postavení, jaké měla na přelomu let 1848 a 1849?

Každé město si musí své postavení zasloužit. Rozvoj města ve své době ovlivnili především olomoučtí arcibiskupové, velmi osvícení a vzdělaní lidé. A pak také náhoda, že v roce 1848 se ve Vídni zvedla vlna nepokoje a

hrozilo ozbrojené povstání. Nepokoje byly také v Praze. Proto byl ústavodárný říšský sněm přemístěn na tehdy ještě klidnou Moravu. K dispozici zde byl v Arcibiskupském zámku nádherný sál, podobný Španělskému sálu na pražském hradě. A bylo rozhodnuto. Od 22. listopadu 1848 až do 7. března 1849 se sláva Kroměříže šířila po celé habsburské říši.

Ale i dnes je tu živo a město se má čím pochlubit. Často se zde natáčejí filmové záběry pro pohádky i celovečerní filmy. Od slavného Formanova Amádea až po televizní adaptaci příběhu Marie Terezie podle románu Mirky Zlatníkové „Miluj a panuj“. (Právě se připravuje další pokračování.)

- Můžete nám přiblížit nějakou zajímavost z dob konání sněmu, která třeba není až tak příliš známá?

Někde jsem se dočetla, že delegáti sněmu velmi rádi zajížděli do okolních obcí. Malíř Josef Mánes často navštěvoval blízký Kojetín, kde maloval pěkné Hanačky v krojích. Kdo ví, zda některé z nich náhodou nevěnoval více pozornosti, než se slušelo...

Karel Havlíček Borovský se přátelil s rychtářem Brázdilem z Rataj, který byl také poslancem sněmu. Havlíček jezdil často do Rataj také proto, že rád vídal neter Brázdilů, devatenáctiletou krasavici Josefu. Nebýt ženatý, byl by tam prý i srdce nechal. Ulice, která vede ve městě směrem k Ratajům, se dodnes jmenuje Havlíčkova.

Havlíček se v době sněmu projevoval jako pokrokový novinář. Důrazně vystoupil proti cenzuře. Svými články a komentáři v Národních novinách pravdivě informoval českou veřejnost o jednání sněmu. Dokázal vystihnout podstatu problémů také v epigramech. O tvůrci oktrojované ústavy například napsal: „Ó Stadion, ó pane Franc, důvěra je na dranc! Frankfurt už nás zase plaší a centralizace straší.“

Poznámka: Panem Francem nemyslel spisovatele Václava France z Nové Paky, ale císaře France Josefa.

- I když sněm trval jen pár měsíců do jeho násilného rozehnutí na počátku března 1849, má v dějinách města i monarchie svoje významné místo. Jak dramatické bylo ono ukončení sněmu? A prý poslanci „utíkali“ až do Hulína pěšky? V Kroměříži totiž nebyly koleje. Slyšel jsem, že snad byla tradice obnovena a koná se na počest této události i „běh poslanců do Hulína?“

Po nástupu mladého, tehdy osmnáctiletého, císaře Františka Josefa byl sněm násilně rozehnut. Město bylo obsazeno vojskem. Poslanci proto volili nejrychlejší možný způsob opuštění města. Utíkali přes Podzámeckou zahradu, mnohdy prý dokonce přeskakovali ploty. V Kroměříži tehdy opravdu ještě nebyla zavedena železnice, takže pokud nesehnali povoz,

museli vyzkoušet své běžecké schopnosti.

Současní městští zastupitelé se rozhodli pojmout výroční oslavy zábavnou a poutavou formou. A tak se v roce 2018 rozběhli „poslanci“ – mladí i starší, sportovci i nesportovci, z Kroměříže až do Hulína, kde byla v době rozpuštění sněmu nejbližší železniční stanice. Sraz účastníků běhu byl 12. května v 9 hodin před vchodem do Podzámecké zahrady v ulici Vejvanovského. Asi sedm kilometrů dlouhá trasa vedla po cyklostezce přes Bílany až na nádraží do Hulína. „Kdo stihne doběhnout do 11:30, může se svézt zpět do Kroměříže historickým motoráčkem Hurvínek,“ slibovali organizátoři. Lidé se mohli při běhu občerstvit v hospodě v Bílanech. Na všechno bylo pamatováno.

Další část oslav začala ve 14 hodin průvodem od kroměřížského gymnázia. Program na Velkém náměstí pak připomenul jednání i zákulisí samotného sněmu, ale například i korunovací mladého císaře Františka Josefa I. v Olomouci,

- Nedívím se, že město i zákoutí řeky Moravy jsou pro vás jako autorku inspirativní. Co vás přivedlo k literatuře a poezii? Kdy jste začala psát svoje první básně?

Už jako dítě jsem ráda četla a recitovala. První verše jsem vytvořila hned ve druhé třídě – sotva jsem se naučila psát. Dokonce mi tehdy otiskli první básničku v dětské příloze brněnské Rovnosti. Všichni spolužáci na mne byli náležitě hrdí. Paní učitelka pak obstarala velký sešit s názvem Naše noviny a každý mohl svobodně tvořit – psát i kreslit. Poezie mne pak provázela celým životem. Bez literatury bych si život vůbec nedovedla představit.

- Jaké jsou vaše literární úspěchy? Můžete nám představit vaše básnické sbírky? Co je pro vás nejvíce inspirativní? Čeho si ve své tvorbě nejvíce ceníte?

Moje literární úspěchy nejsou nijak ohromující. Nejvíc si cením úspěchů v literárních soutěžích – v Tachově, v Seifertových Kralupech a Mělnickém Pegasu. V poslední době mne potěšilo i ocenění v soutěži Řehečská slepice. Jsou to takové drobné radosti, které činí život příjemnějším.

Vydala jsem většinou vlastním nákladem několik útlých básnických sbírek. První z nich se jmenovala Píseň ženy. Vydala ji Okresní knihovna v Kroměříži po mém návratu do původního povolání v roce 1991. (V době normalizace jsem byla „odstavena“ a pracovala jsem 21 let jako aranžérka obchodního domu Prior).

Další sbírky jsem vydávala sama ve spolupráci s dcerou. Sešitky svých básní jsem nazvala Čas očekávání (2004), Sonety do dlaní a pod polštář

(2008), Schůzky v zahradách (2012), Kapičky na skle (2015) a Křídou do sněhu (2018). Mezitím jsem obdarovala přátele drobnými tisky básnických souborů. Verše mi publikovali v časopisech Vlasta a Generace. Přispívala jsem do kalendáře Církve československé husitské Blahoslav. Moje verše lze najít i v antologii Haná v poezii (LK Olomouc 2008), v Almanachu Kavárny Poetika (2009), ve sbornících Básníci nad soutokem a V krajině Pegasa (LK Pegas Mělník 2012, 2018), Město moře kuře stavení (Václav Franc 2015). V posledních letech zařadil moje verše do Almanachů české poezie básník a redaktor Vladimír Stibor. V regionálním tisku jsem publikovala verše i řadu článků z oblasti kulturní činnosti. Některé moje verše byly zhudebněny profesorem konzervatoře Vejvanovského v Kroměříži Miloslavem Gajdošem, který své skladby interpretoval ve vlasti i na zahraničních koncertech.

Inspiraci nacházím všude kolem sebe. Jednou jsem uviděla sedm krásných barevných motýlů tančit nad jedním keřem v městském parčíku. Začínal podzim, říjen, a motýlci se asi hráli v poledním slunci. Zaujalo mne to a přemýšlela jsem, jak dostat tento neobvyklý výjev do veršů. Vznikla z toho žertovná básnička o motýlí svatbě, kterou jsem loni poslala do Řehče.⁹

A čeho si cením nade vše? Cením si hlavně přátelství spřízněných duší, které jsem našla mezi básníky a básnířkami.

- Máte svoje literární vzory, ke kterým se vracíte?

Ráda se vracím k poezii Vítězslava Nezvala, Jaroslava Seiferta. V mládí na mne zapůsobily verše Jiřího Wolкера (přečetla jsem všechny jeho sbírky i divadelní hry). V době brněnských studií mne oslovili Jan Skácel a Oldřich Mikulášek, s nimiž jsme se ve škole seznámili osobně. Mám výhodu, že mnoho básní si dodnes pamatuji a můžu si je kdykoliv vybavit a potěšit se jimi.

Možná, že podvědomě opravdu tíhnu k těmto literárním vzorům, ale dávám pozor, abych je nekopírovala.

- Co byste našim čtenářům doporučila ze současné literatury?

V současné době mám dostatek času na čtení. Čtu beletrii našich i zahraničních současných autorů, vezmu do rukou i knihy veršů. Mladí autoři poezie jsou někde jinde, dost často jim nerozumím. Ale je mi jasné, že vývoj jde dopředu, náhledy na svět se mění v poezii i ve výtvarném umění.

Pokud bych měla někomu doporučit současnou českou poezii, upozornila bych na verše Františka Novotného. Zajímavým autorem prózy (i poezie), který nikdy nezklame, je psychiatr Jan Cimický. Obdivuji jeho schopnost

vyprávění příběhů s náhledy do duše postav. Mohla bych jmenovat ještě autory historických románů Vlastimila Vondrušku a Jaroslavu Černou. V posledních letech se objevily dvě výborné spisovatelky, které románově zpracovaly důležité události v historii minulého století Alena Mornštajnová a Kateřina Tučková. Jejich knihy ani nepotřebují doporučení, v knihovně jsou stále rozebrány.

- Vaše poezie pohladí po duši. Řada vašich básní svědčí o lásce ke kraji, ve kterém žijete. Dokázala byste žít někde jinde? Mimochodem byla jste v Aténách, když už žijete v těch hanáckých?

V Aténách jsem nikdy nebyla. Hanácké Atény už asi do konce života neopustím. Mám zde svou rodinu, děti i vnoučata, přátele, známé. Mám ráda všechno, co mne obklopuje, i když jsem tu prožila i mnoho smutného, ba někdy dokonce zlého.

A jestli bych dokázala žít někde jinde? O tom už v seniorském věku opravdu neuvažuji.

- Jste zároveň členkou Švabinského kruhu přátel výtvarného umění v Kroměříži. Takže i výtvarnice?

Švabinského kruh přátel výtvarného umění má dlouholetou tradici. Já jsem se do řad jeho členů přihlásila v době, kdy jsem nesměla z politických důvodů pracovat v oblasti kultury a cítila jsem se doslova odstrčená. Zde se mne nikdo na politické názory neptal.

V našem kruhu pořádáme zajímavé přednášky o výtvarných umělcích, architektuře a významných památkách, účastníme se vernisáží výstav, chodíme na naučné vycházky městem. Dříve byly pořádány i zájezdy za výtvarným uměním po Čechách i do zahraničí.

S výtvarníky se kamarádím, ale sama už moc nekreslím a nemaluji. Nechám to povolanějším. Když uvážím, že přes dvacet let jsem svůj výtvarný cit uplatňovala v aranžérské práci, tak si mohu s klidem říci, že to nebyla úplně ztracená léta.

- Podle vás soudím, že kulturní život v Kroměříži je velmi bohatý. Na co byste nás návštěvníky nalákala?

Lákadel je zde opravdu dost. Návštěvníkům lze doporučit zámek s historickou knihovnou a galerií, kde jsou vystavena díla významných světových malířů včetně Tiziana. Podzámeckou zahradou můžete projít pěšky nebo vás povoží elektrický vláček s průvodcem. V nádherně obnovené Květné zahradě se každý rok v únoru a březnu pořádá výstava rozkvetlých kamélií. Najdete zde kouzelná zákoutí, kde si přijdou na své děti i dospělí. Nesmím zapomenout na Muzeum Kroměřížska se stálou

expozicí výtvarných děl Maxe Švabinského. Také Karel Kryl už zde má své muzeum – naprosto výjimečné svým pojetím. Pro aktivní zahradníky je zde vybudováno výstavní centrum Floria, kde se pořádají výstavy úspěšně konkurující výstavě Flora Olomouc.

A k tomu všemu spousta kulturních akcí pro mladé i starší. V letošním roce se připravuje i atraktivní plavba lodí po řece Moravě.

A mohu prozradit, že se k nám dostanete vlakem i po dálnici D1. Ta bývá často ucpaná právě proto, že spousta lidí jede do Kroměříže 9

- Jste i úspěšnou účastnicí literární soutěže humoru „Řehečská slepice.“ Jaký máte ráda humor?

Mám ráda laskavý a inteligentní humor Jana Wericha, Miroslava Horníčka, Karla Šípa, Jiřího Suchého a dalších tvůrců. Vždycky mne potěší vtipné verše Jiřího Žáčka. Líbí se mi i písničky mladých českých autorů. Třeba Xindl X (Ondřej Ládek) si dovede pěkně a vtipně hrát se slovy. Líbí se mi třeba písnička V blbým věku. Mluví mi z duše.

(Bez špetky humoru v každodenním životě bych se musela zbláznit.)

Přeji Vám, aby vás humor s inspirativní náladou neopouštěl! Děkuji za rozhovor.

Václav

Svatava Mášová **ATHÉNY NAŠÍ HANÉ**

Tak si je pamatují
mnozí ze vzpomínek:
Dva prsty Mořice
věž zámku Velký rynek
radnice s podloubím
kašna ve stínu stromů
a všechny cesty
které vedou domů

V zámecké zahradě
zranění o trn krásy
duši jsme upsali
pro dobré i zlé časy
tomuto městu...

Osud? Prokletí?
Či poklad uchráněný
s láskou pro děti?

HANÁCKÉ ATHÉNY INSPIRUJÍCÍ

Letošní dovolená na konci června nás s manželkou zavedla do Atén, ale ne těch spojených s antikou, ale těch moravských, lépe řečeno „Hanáckých Athén“ - do Kroměříže. V těch pravých Aténách jsem sice nebyl, ale musím napsat, že Kroměříž je opravdu majestátní nejen svým zámekem, Květnou či Podzámeckou zahradou, ale i náměstím a celou řadou významných chrámů, kostelů a staveb nerozlučně spjatých s minulostí Moravy. A historie je zde cítit na každém kroku, narodil se tady malíř Max Švabinský, ale především asi většině z nás vytane na mysl slavný kroměřížský říšský sněm na sklonku revolučního roku 1848, i když byl neslavně rozeznán v březnu 1849, zapsal se významně do historie habsburské monarchie a svým průkopnickým dílem přispěl přece jenom ke zlepšení poměrů. A informace o účastnících sněmu,

kteří zde pobývali, najdete rozeteté po celém městě, jedním z nejvýznamnějších účastníků byl Josef Kajetán Tyl, má desku na domě na Riegerově náměstí a protože nelze vyjmenovat všechny, připomínám ještě Františka Palackého (deska na náměstí). O průběhu sněmu jsem se dozvěděl z knížky Petra Pálky Habsburská monarchie a Kroměříž v letech 1848-1849. Koupil jsem ji v místním muzeu, kde vedle stálé expozice obrazů Maxe Švabinského, najdete i regionální expozici o životě obyvatel města a okolí či právě probíhající výstavu o zbraních. Zajímavá je i expozice malířství v druhém patře zámku, ale pokud pojedete

do Kroměříže, nenechte si ujít procházky již vzpomínanými zahradami. V muzeu si můžete koupit i čtvrtletní zpravodaj ZVUK, ve kterém najdete informace třeba i o literatuře (viz článek o Michalu Čagánkovi v jednom z čísel či další zajímavosti).

Ale nejen Kroměříž se třemi knihupectvími, které jsme objevili, je hodna návštěvy. V nedalekém Holešově jsme obhlédli lékárnu, kde v 80. letech působil kyjovský rodák a můj oblíbený autor Zdeněk Zapletal, navštívili jsme

poutní Hostýn, krajské město Zlín, kde svoje Psí víno vydává Jaroslav Kovanda. Tovačov překvapil nejen zámek, ale i výstavou o bitvě, která zde proběhla v rámci prusko-rakouské války v červenci 1866 (140.výročí). Domníval jsem se, že boje se soustředily především na oblast východních Čech a skončily po nešťastné bitvě u Sadové, ale ještě o dva týdny později se bojovalo na Moravě. Navštívili jsme Chropyni, rodiště dalšího významného malíře Emila Filly, stavby lidové architektury v Rymicích a také Přerov, kde v muzeu vzpomínají na dalšího rodáka a vlastně předchůdce Jana Ámose Komenského, který zde také působil, Jana Blahoslava. V přerovském muzeu je i expozice, jak vypadaly školní učebny v průběhu staletí, a tak jsem se na čas vrátil do své první třídy, kde na stěnách visely obrazy s písmenky a dokonce zde byly i básničky Františka Hrubína doprovázející každé to příslušné písmenko (dokonce jsem si na některé říkanky vzpomněl, např.: Alenko, stůj, auto houká/ na něm v pytlí bílá mouka/ auto mouku rozváží/ z velikého nádraží!) Nevynechali jsme ani knihkupectví a antikvariáty v příslušných místech, takže naše knihovna bude opět bohatší.

Kroměříž a okolí má svoje kouzlo, ten kraj jsem příliš neznal, ale zaujal mě, inspiroval a doufám, že se sem zase někdy v budoucnosti podívám. Víte, že jsme bydleli v penzionu Malý val, hned vedle domu nazývaného „Prinzhaus“ (vidíte, tady má každý dům svoji významnou historii). Pobýval v něm totiž v roce 1888, když se v Kroměříži sešli ruský car a rakouský císař, sám následník trůnu princ Rudolf.

A ještě jedna perlička na závěr: Víte, jak vlastně vzniklo jméno města Kroměříž? Z vlastního jména Kroměžíř! Ono by se vlastně mělo jmenovat KROMĚŽÍŘ a mělo by být rodu mužského, tedy ten Kroměžíř! Že netušíte, že někdy v minulosti takové vlastní jméno existovalo? Nic si z toho nedělejte, já taky netušil. Ale teď už je to ta Kroměříž, stále krásná, mladá a přitažlivá dívka, pyšná na svoji bohatou minulost, vzhlížející se v zrcadle řeky Moravy!

Václav
Kobra 7/2006

Zlata ZÁKOUTSKÁ STRACH MÁ VELKÉ OČI

Malý Miloš seděl na sedátku kola, nohy na stupačkách a pevně se držel řídítek. Se zájmem sledoval cestu. Jízda lesem vyžaduje od cyklisty plného soustředění. Při nájezdu na kořen by mohli být oba vyhozeni ze sedla. Cestička plná písku a kamení se různě zatáčela.

Ticho bylo provoněné horkými borovicemi. „Jé, mamí, had!“

„Had!“ ještě se opakovala ozvěna. Rychle se plazil kolem něj. „Neboj se, to je užovka, nic nám neudělá, je užitečná. Vidíš ty oranžové srpečky po stranách hlavy? Podle toho se bezpečně pozná.“ Přiblížili se k ní.

Užovka zrychlila tempo, ale uhnout nebo jinak změnit směr nemínila. I maminka šlápla do pedálů a začal závod. Znovu byla na dosah, ale náhle zastavila. I kolo hned stálo. Maminka seskočila, aby jí neublížila. Okamžik si bez hnutí hleděly do očí. Vzdálenost asi metr. Chlapec ani nedutal. A teď se stalo něco neuvěřitelného. Dlouhý had měl právě dost lidského pronásledování i lidských očí. Zaujal výstražný, vlastně útočný postoj. Vysoko se vztyčil proti nim, jedovatě mrskal jazyčkem a syčel.

Moc se lekli. Maminka sice bezpečně užovku poznala, ale v tomto momentě zapochybovala, zda jim přece jen neublíží. Strach o dítě převládl nad rozumem. Situace se změnila, z pronásledujícího byl pronásledovaný. Kolo bylo rychle obrácené a maminka šlapala jako o závod. Had je hnál, ale netrvalo to dlouho. Moudřejší, tedy užovka, ustoupil. Z cestičky se sesmekla do trávy při okraji lesa. Tráva se zavlnila a zase zavládl letní klid.

Původní trasa byla volná. Strach lidí i strach hada pominul. Měl velké oči. ...a ještě jeden hadí příběh z dovolené.

BOJ S HADEM

V zákrutu Bečvy byla mělčina chráněná křovinami a keři. Odtud se ozýval výskot a smích dětí. Ty nejmenší se radovaly z příjemné vody. Moravská řeka byla rozhodně teplejší než potoky v Podkrkonoší. S travnatého břehu vklouzl tiše do vody had. Mrskl sebou a popadl malou rybkou a namáhavě ji soukal do sebe. Byla o hodně širší než hadí tlamička. Nebyl to pěkný pohled, jíst se však musí. Užovka by v klidu poobědvala, nebýt Miloše. Ten jediný zpozoroval malé přírodní drama. Ještě nechodil do školy, ale vždycky litoval slabšího a nesnášel nespravedlnost. „Ty vošklivej, zlej hade, nech ji!“ S křikem a bez rozmýšlení se vrhl na hádka. Popadl ho a druhou rukou mu vytrhl z tlamičky rybkou. Zakrvácená spadla do vody. Překvapený plaz se vysmekl z mokré ručky a hbitě plaval na druhou stranu řeky. Dlouho jsme sledovali hlavičku vztyčenou nad hladinou. Proud ji šikmo unášel stříbrnými vlnkami a prodlužoval délku plavby. Pohyb těla psal přes řeku vlnovku. Vypadalo to, že tančí. Teprve teď se kluk lekl, s jakým že to bojoval nepřítelem. Naštěstí to byla zase užovka. Byl spokojený, že pomohl slabšímu. Maminka tajně vylovila z vody „zachráněnou“ mladou červenopeřici. Rybka plavala už bílým bříškem vzhůru.

Kroměřížské náměstí v plné kráse!

Foto Václav.

ČAJ pro chvíle pohody

č.153, červen 2019, ročník XVIII

Vydáno 5. června 2019 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!